

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA SUPREME E KOSOVËS
VRHOVNI SUD KOSOVA – SUPREME COURT OF KOSOVO

Mbledhja e përgjithshme e Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, në bazë të nenit 26 paragrafi 1 pika 1.4 të Ligjit për Gjykatat, më datë 01.12.2020, me vota unanime nxjerr këtë:

MENDIM JURIDIK

PËR

KAMATËN

(Lidhur me ligjin e aplikueshëm, lartësinë dhe periudhën e llogaritjes)

PJESA E PARË

Ligji i aplikueshëm:

- I. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur para datës 20.12.2012, për kamatën zbatohen dispozitat e Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89).
- II. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur pas datës 19.12.2012, për kamatën zbatohen dispozitat e Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012.
- III. Për kërkesat periodike të cilat kanë lindur nga marrëdhëniet e detyrimeve para datës 20.12.2012, por të cilat shtrihen (*arrijnë për pagesë*) edhe në periudhë pas datës 19.12.2012, ndërsa gjykata për çështjen objekt kontesti sipas padisë vendos pas datës 19.12.2012, atëherë ligj i zbatueshëm është:

- për kërkesat periodike që kanë arritur për pagesë deri me datën 20.12.2012, lidhur me kamatën zbatohen dispozitat e Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89);
- për kërkesat periodike që arrijnë për pagesë pas datës 19.12.2012, për kamatën zbatohen dispozitat e Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, Ligji nr.04/L-077.

PJESA E DYTË:

Shkalla/lartësia e kamatës:

- IV. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur para datës 20.12.2012, shkalla/lartësia e kamatëvonesës caktohet si për mjetet e depozituara në bankë, mbi një vit, pa destinim të caktuar.
- V. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur para datës 20.12.2012, shkalla/lartësia e kamatës së kontraktuar në qoftë së është më e larte se shkalla/lartësia e kamatëvonesës, ajo do të rrjedh (*në shkallë/lartësi të njëjtë*) edhe pas vonesës se debitorit.
- VI. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur pas datës 19.12.2012, shkalla/lartësia e kamatëvonesës vjetore për të gjitha kërkesat do të caktohet në lartësi prej 8%, përveçse kur parashikohet ndryshe me ligj të veçantë.
- VII. Kreditori dhe debitori mund të pajtohen me kontratë për lartësinë e kamatëvonesës, e cila mund të jetë me e ultë ose me e lartë sesa niveli i kamatëvonesës së përcaktuar me ligj prej 8%.
- VIII. Për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur pas datës 19.12.2012, nëse palët janë dakorduar që debitori duhet të paguajë edhe kamatën kontraktore, por pa e caktuar lartësinë e kamatës dhe kohën e arritjes së pagesës, atëherë kamata caktohet në lartësi prej 6% vjetore, dhe rrjedh për pagesë në kohën e njëjtë me arritjen për pagesë të kryegjësë (shumës kryesore).
- IX. Për kërkesat e kreditorëve për rimbursim të dëmit nga të gjitha bazat e përgjegjësisë kur kreditorët kanë të drejtë në rimbursim të dëmit, lartësia e kamatës caktohet sipas pikës IV (katër) dhe VI (gjashtë) të këtij mendimi juridik, varësisht se cili ligj është zbatuar (*ka qenë në fuqi*) kur kreditori në cilësinë e debitorit ka përmbushur detyrimin ndaj palës së tretë.
- X. Për kërkesat e kreditorëve për rimbursim të dëmit nga të gjitha bazat e përgjegjësisë kur kreditorët kanë të drejtë në rimbursim të dëmit, kamata rrjedh nga dita e

parashtrimin të kërkesës së kreditorit për rimbursim (*e pranuar nga debitori*), kurse në rast të mos parashtrimin të kërkesës, atëherë nga data e parashtrimin të padisë e deri në pagesën e plotë.

- XI. Për rastet e kërkesave për kompensim të dëmit apo mbulimit të shpenzimeve për rastin e siguruar (*kompensimin e rastit të siguruar*) me policë vullnetare (*sigurim vullnetarë*), lartësia e kamatës caktohet sipas pikës IV (katër) dhe VI (gjashtë) të këtij mendimi juridik, varësisht se cili ligj është në zbatim në kohën kur paraqitet rasti i siguruar.

Përgjashtimet nga pika IV (katër), V (pesë), VI (gjashtë), VII (shtatë), VIII (tetë), IX (nëntë) dhe X (dhjetë) për lartësinë e kamatës.

- XII. Për kërkesat e palëve të treta ndaj Kompanive të Sigurimeve, kamata në lartësi prej 12% të interesit vjetor zbatohet/llogaritet kur plotësohen kushtet ligjore, në rastet e mos respektimit të afateve (*neni 26 paragrafi 1 dhe 2 Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011*) dhe mos përmbushjes së detyrimit (*neni 26 paragrafi 4, i ligjit të njëjtë*) nga ana e siguruesve përgjegjës (*Kompanitë e Sigurimeve*) për çdo ditë vonese deri në shlyerjen e detyrimit nga siguruesi përgjegjës, duke filluar nga data e paraqitjes së kërkesës për dëmshpërblim.

Situatat kur aplikohet norma e interesit vjetor prej 12 %:

- Kur kërkesat e paraqitura tek Kompanitë e Sigurimeve, për dëmin në persona, nuk trajtohen në afat prej 60 ditësh;
- Kur kërkesat e paraqitura tek Kompanitë e Sigurimeve, për dëmin në pasuri, nuk trajtohet brenda 15 ditësh;
- Në pamundësi të përcaktimit të dëmit, respektivisht trajtimit të dëmshpërblimit në tërësi, siguruesi përgjegjës është i detyruar t'i paguaj palës së dëmtuar pjesën jokontestuese të dëmit në formë paradhënie, brenda afatit prej 60 ditësh për dëmin në persona dhe 15 ditësh për dëmin në pasuri.

- XIII. Për pagesat në vonesë të debitorëve ndaj kreditorëve-institucioneve financiare, kredidhënëse, kamatëvonesa do të llogaritet në procedurën e përcaktuar me akte nën ligjore nga Banka Qendrore e Kosovës (BQK), sipas normës/lartësisë së përcaktuar me kushte dhe afatet e marrëveshjes përkatëse të instrumentit kreditor, ndaj institucionit financiar përkatës.

PJESA E TRETË

Periudha e pagesës së kamatës:

- XIV. Pavarësisht se kur është lindur marrëdhënia e detyrimeve¹ për kërkesat që i referohen dëmit material (*dëmi i zakonshëm apo fitimi i munguar*), kamata fillon që të rrjedhë nga data e parashtrimit të kërkesës së kreditorit për kompensim (*e pranuar nga debitori*) dhe në rast të mos parashtrimit të kërkesës nga ana e kreditorit për kompensim, atëherë kamata fillon që të rrjedh nga data e parashtrimit të padisë e deri në pagesën e plotë.

Nëse pala e dëmtuar e ka mënjanuar vetë dëmin para se të jepet vendimi i gjykatës, kamatëvonesa fillon nga dita e mënjanimit të dëmit, përkatësisht nga dita që janë bërë shpenzimet për mënjanimin e tij, (*kjo vlen vetëm për rastet kur dëmi është mënjanuar apo shpenzimet janë bërë para se të jetë ngritur padia, përndryshe kamata fillon nga data e parashtrimit të padisë*).

- XV. Pavarësisht se kur është lindur marrëdhënia e detyrimeve² për kërkesat që i referohen dëmit jo material, kamata fillon të rrjedhë nga data e marrjes së aktgjykimit në gjykatën e shkallës së parë e deri në pagesën e plotë.

Përjashtimet nga pika XIV (katërmbëdhjetë) dhe XV (pesëmbëdhjetë) për periudhën e pagesës së kamatës.

¹ Në kohën e zbatimit të Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89) apo (Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012).

² Në kohën e zbatimit të Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89) apo (Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012).

- XVI. Nëse palët kontraktuese me rastin e krijimit të raportit juridiko civil kanë përcaktuar me kontratë se kur fillon (*periudha*) të rrjedh kamata, atëherë vlen mënyra e përcaktuar me kontratë.
- XVII. Për pagat dhe kërkesat tjera materiale nga marrëdhënia e punës, kamata fillon të rrjedh nga dita e arritjes, për secilën kërkesë veç e veç (*parimisht mujore*), pavarësisht nga data kur kërkohet mbrojtja gjyqësore apo kur bëhet vlerësimi (*zakonisht me ekspertizë*) i kërkesave të arritura.
- XVIII. Për kërkesat lidhur me alimentacion, mbajtjen financiare (*ushqimin*), shpërblimin e dëmit për ushqimin e humbur dhe fitimin e humbur, kamata fillon që të rrjedh nga dita e arritjes së secilës kërkesë veç e veç (*parimisht mujore*), pavarësisht nga dita se kur kërkohet mbrojtja gjyqësore apo se kur bëhet vlerësimi (*zakonisht me ekspertizë*) i kërkesave të arritura.
- XIX. Për kërkesat për mbrojtjen nga dhuna në familje lidhur me masat pasurore në të holla, kamata fillon që të rrjedh nga dita e caktimit të urdhrin mbrojtës, respektivisht nga dita e përfundimit të afatit për përmbushje vullnetare të detyrimeve të caktuara me urdhër mbrojtës.

Ndalimi i kamatës në kamatë dhe supozimi i kontratës me fajde

- XX. Ndalimi i kamatës në kamatë - në kamatën e kontraktuar e cila është arritur për pagesë, por nuk është paguar nuk rrjedh kamatëvonesa, megjithatë palët mund të pajtohen paraprakisht me kontratë se shkalla e kamatëvonesës do të jetë me e lartë në rast se debitori nuk i paguan kamatat e rrjedha për pagesë në kohën e duhur.
- XXI. Supozimi i kontratës me fajde - konsiderohet për shkak të lartësisë së kamatës, kur niveli i kamatëvonesës së kontraktuar është për 50% me i lartë se niveli i kamatëvonesës (*50 % me i lartë se 8%, respektivisht mbi 12%*).

Përfundim nga rregulli i mësipërm bëjnë rastet kur kreditori provon se nuk e ka shfrytëzuar:

- gjendjen e pavoritshme të debitorit;
- vështirësinë e situatës së tij financiare;
- pamaturin ose varësin e krijuar prej saj; ose
- që përfitimet e rezervuara për kreditorin ose personin e tretë nuk janë në shpërpjesëtim me atë që kreditori ka ofruar ose ka ndërmarr të ofroj ose bëj.

Përfshirjet nga ky mendim juridik

XXII. Me këtë mendim juridik nuk përfshihet kamatëvonesa në transaksionet tregtare e rregulluar me Ligjin nr.05/L-100 për Kamatë-Vonesat në Transaksionet Tregtare, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.38/21 Nëntor 2016, dhe kamatëvonesa për shpronësimin e pronës së paluajtshme, e rregulluar me Ligjin Nr.03/L-139, për Shpronësimin e Pronës së Paluajtshme, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.52/08 Maj 2009.

Arsyetimi i Mendimit Juridik

Gjykata Supreme e Kosovës, në praktikën e saj gjyqësore gjatë vlerësimit të ligjshmërisë së vendimeve të gjykatave të instancave më të ulëta ka konstatuar praktikë jo unike lidhur me çështjen e kërkesave për kamatën. Praktika jo unike e gjykatave të instancave më të ulëta kryesisht ka të bëjë me ligjin e aplikueshëm, normën e interesit dhe kohën e rrjedhës së kamatës.

Gjykata Supreme nga praktika e saj, por edhe nga kërkesat e vazhdueshme që ka pranuar nga gjykatat dhe gjyqtarët e vlerëson me interes për standardizimin e praktikës gjyqësore, adresimin e çështjes së kamatave përmes një mendimi juridik.

Juridiksioni i Gjykatës Supreme të Kosovës, që të nxjerrë mendim juridik në rastet kur vërehet praktika jo unike e zbatimit të ligjit nga gjykatat e rregullta, apo sfidat në zbatimin dhe interpretimin e dispozitave ligjore, përcaktohet me Ligjin për Gjykatat, neni 27 i Ligjit, me dispozitat e të cilit përcaktohet Seanca e Përgjithshme e Gjykatës Supreme, ndërsa nevoja e adresimit të kësaj çështjeje përmes mendimit juridik është rrjedhë si propozim dhe konkludim i Degës Civile të Gjykatës Supreme, pas shqyrtimit, analizës dhe vlerësimit të një numri të konsiderueshëm të vendimeve gjyqësore për çështjen e kamatës, e po ashtu edhe nga kërkesat, pyetjet apo sugjerimet e gjykatave të rregullta apo gjyqtarëve.

Gjykata Supreme e Kosovës, vlerëson se nxjerrja e këtij mendimi juridik do t'i kontribuojë në radhë të parë unifikimit të praktikës gjyqësore, vendosjes së standardit të ligjshmërisë në vendimmarrjen gjyqësore për çështjen e kamatave, efikasitetit, performancës së gjyqtarëve dhe besimit të publikut në gjykata. Kjo për shkak se përmes standardizimit të praktikës gjyqësore ndikohet në ligjshmërinë e vendimmarrjes, efikasitetin dhe besueshmërinë e publikut në gjykata.

Objekt i këtij mendimi juridik janë pothuajse të gjitha situatat e kërkesave për kamatën për sa i përket ligjit të aplikueshëm, normës së interesit dhe kohën e rrjedhës së kamatës me disa përjashtime që kanë të bëjnë me çështje që rregullohen me ligje të veçanta.

Arsyetimi i këtij mendimi juridik ndjek kronologjinë e çështjeve të trajtuara sipas ndarjes në pika.

Arsyetimi për pikën I (një) të mendimit juridik—Është standard i së drejtës civile që ligji material do të vlej në kohë të caktuar dhe territor të caktuar. Në këtë kontekst përcaktohet edhe zbatimi i dispozitave të Ligjit mbi/për Marrëdhëniet e Detyrimeve, duke marrë si bazë kohën e lindjes së marrëdhënieve juridike civile.

Në praktikë është paraqitur si dilemë, dhe në disa raste është zbatuar në mënyrë të gabuar dispozita e ligjit i cili nuk ka qenë në fuqi në kohën e lindjes së marrëdhënies juridike civile.

Kjo për shkak se në disa raste marrëdhënia juridiko-civile është lindur në kohën kur ka qenë në fuqi Ligji mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89), ndërsa padia është parashtruar pasi që ka hyrë në fuqi Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012, apo çështja është gjykuar pasi që ka hyrë në fuqi Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012. Siç duket këto situata në disa raste kanë krijuar dilemën se cili ligj duhet të zbatohet.

Gjykata Supreme e Kosovës, pas shqyrtimit dhe vlerësimit të çështjeve nga praktika e saj, por edhe sipas parimit për zbatimin e ligjit material përmes këtij mendimi juridik në pikën I (një) të këtij mendimi thekson se për të gjitha marrëdhëniet e detyrimeve që janë lindur para datës 20.12.2012, për kamatën zbatohen dispozitat e Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89). Nga kjo rrjedh, se, si ligji material do të zbatohet edhe sa i përket kamatës, ligji i cili ka qenë në fuqi në kohën kur ka lindur marrëdhënia juridiko-civile.

Arsyetimi për pikën II (dy) të mendimit juridik- Sa i përket pikës II (dy) të këtij mendimi juridik, duke qenë se bëhet fjalë për zbatimin e ligjit material lidhur me marrëdhëniet juridiko-civile të cilat janë lindur pas datës 19.12.2012, Gjykata Supreme thekson se ligji i zbatueshëm është Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012.

Arsyetimi për pikën II (dy) të këtij mendimi juridik është i ndërlidhur me arsyetimin në pikën I (një) të këtij mendimi juridik, përveç se në këtë rast pika II (dy) i referohet marrëdhënieve juridiko-civile të cilat kanë lindur pas hyrjes në fuqi të Ligjit (*të ri*) për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012.

Arsyetimi për pikën III (tre) të mendimit juridik – Sa i përket zbatimin të ligjit material për kamatën lidhur me kërkesat periodike të cilat janë lindur nga marrëdhëniet e detyrimeve para datës 20.12.2012, por të cilat shtrihen (*arrin për pagesë*) edhe në periudhë pas datës 19.12.2012 (*për kërkesat të cilat arrin për pagesë pas hyrjes në fuqi të Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012*) në praktikën

gjyqësore janë konstatuar interpretime, vlerësime dhe mënyra të ndryshme të vendosjes, lidhur me atë se cili ligj duhet të zbatohet.

Qëndrimi i Gjykatës Supreme të Kosovës, parimisht e mbështet konceptin se edhe për kërkesat periodike zbatohen dispozitat e ligjit material i cili ka qenë në fuqi në kohën kur është lindur marrëdhënia juridiko-civile, në qoftë se çështja kontestuese është gjykuar dhe vendosur nga ana e gjykatës deri sa ka qenë në fuqi ai ligj.

Mirëpo, në qoftë se disa kërkesa periodike arrijnë për pagesë në kohën sa ka qenë në fuqi ligji i zbatueshëm duke pasur parasysh lindjen e marrëdhënies juridiko-civile, e po ashtu disa nga kërkesat arrijnë për pagesë në kohën kur është në fuqi ligji i ri, atëherë në qoftë se çështja nuk është gjykuar ende, për kërkesat që kanë arritur për pagesë për derisa ka qenë në fuqi ligji i mëparshëm për kamatën zbatohen dispozitat e atij ligji, ndërsa për kërkesat që arrijnë për pagesë pas hyrjes në fuqi të ligjit të ri zbatohen dispozitat e ligjit të ri për kamatën.

Përrjashtimi i zbatimit të ligjit material (*vlen vetëm për kamatën që rrjedh nga kërkesat periodike*) vlen për kërkesat që arrijnë për pagesë në kohën kur është në fuqi ligji i ri, pavarësisht se marrëdhënia juridiko-civile është lindur në kohën kur ka qenë në fuqi ligji i mëparshëm, dhe justifikohet nga shkaku se secila kërkesë periodike ka një moment të caktuar dhe të veçantë të arritjes, ka një moment të caktuar dhe të veçantë të rrjedhës së afatit të parashkrimit dhe rrjedhimisht, ka një afat të veçantë të rrjedhës së kamatës, prandaj, Gjykata Supreme e Kosovës, mbi këtë logjikë duke pasur parasysh veçanërisht kohën e arritjes së kërkesës periodike për pagesë, pranon konceptin se si ligj material për zbatim duhet të jetë ligji i cili është në fuqi në kohën arritjes për pagesë të kërkesës periodike (*pavarësisht se marrëdhënia juridiko-civile është lindur në kohën kur ka qenë në fuqi ligji i mëparshëm*). Ky përjashtim gjithmonë vlen në qoftë se çështja kontestuese ende është e pagjykuar-e pa vendosur).

Në kontekstin e diskutimit më sipër, Gjykata Supreme e Kosovës sqaron se në asnjë rast për çështjen e kamatës për sa i përket ligjit që duhet të aplikohet nuk është me rëndësi koha e parashkrimit të padisë.

Arsyetimi për pikën IV (katër) të mendimit juridik Ligji i mëparshëm mbi marrëdhëniet e detyrimeve që ka qenë në fuqi deri me datë 19.12.2012, dhe ligji aktual i cili është në fuqi nga data 20.12.2012, për kamatëvonesën nuk përcaktojnë normë unike të interesit, prandaj, përmes këtij mendimi juridik, Gjykata Supreme e Kosovës sqaron se cila është norma e kamatëvonesës që aplikohet varësisht nga fakti se cili është ligji material i cili zbatohet si bazë juridike e çështjes kontestuese. Në këtë kontekst përmes këtij mendimi juridik sqarohet se për të gjitha marrëdhëniet juridiko-civile që janë lindur para datës 20.12.2012, shkalla/lartësia e kamatëvonesës caktohet si për mjete e depozituara në bankë, mbi një vit, pa destinim të caktuara. Kjo për shkak se me ligjin mbi marrëdhëniet e detyrimeve i cili ka qenë në fuqi deri me datë 19.12.2012, me dispozitën e nenit 277 al 2 të LMD-së, përcaktohet se: "*Për detyrimin në të holla të rezultuar nga kontrata në ekonomi, kamatëvonesën e cakton Këshilli Ekzekutiv Federativ*", nga rrjedh se dispozita ligjore

nuk ka paracaktuar një normë standarde të interesit, por ajo nominalizohej varësisht nga vendimi i Këshillit Ekzekutiv Federativ. Duke qenë se interpretimi dhe zbatimi i dispozitave ligjore bëhet edhe sipas metodës sistematike dhe historike, për shkak të ndryshimit të rrethanave shoqërore, rezulton se norma e interesit tani duhet të caktohet sipas normës së mjeteve të deponuara në bankë mbi një vit pa destinim të caktuar. Kjo edhe për shkak se nuk ekziston një mekanizëm i cili do ta caktonte një normë fikse të interesit për kamatëvonesën.

Arsyetimi për pikën V (pesë) të mendimit juridik—Ligji mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89), dispozita e nenit 277 al 3, e ka rregulluar situatën kur kamata e kontraktuar është me e lartë se kamatëvonesa duke paracaktuar se niveli i kamatës së kontraktuar do të vlej edhe për vonesat e debitorit si kamatëvonesë. Pra, për marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lidhur para datës 20.12.2012, në qoftë se norma e kamatës së kontraktuar është me e lartë se norma e kamatëvonesës, atëherë kamatëvonesa do të llogaritet në nivelin e kamatës së kontraktuar. Shembull, nëse norma e interesit vjetor të kontraktuar është caktuar në shkallë prej 10%, ndërsa norma mesatare e kamatëvonesës ligjore sipas principit sikurse për mjetet e depozituara në bankë pa destinim të caktuar është mesatarisht 2-3 %, atëherë për vonesat e debitorit nuk zbatohet kamatëvonesa ligjore (psh.2-3 %) por zbatohet norma e kamatës së kontraktuar prej 10 % edhe si kamatëvonesë.

Arsyetimi për pikën VI (gjashtë) të mendimit juridik- Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazet Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012, me dispozitën e nenit 382 paragrafi 1, ka përcaktuar detyrimin e pagesës se kamatëvonesës, citoi: *“Debitori që vonon në përmbushjen e detyrimit në të holla debiton, përpos borxhit kryesor, edhe kamatën”*, ndërsa në paragrafin 2, të nenit të njëjtë është përcaktuar se: *“Lartësia e kamatëvonesës është tetë për qind (8%) në vit, përveç nëse parashihet ndryshe me ligj të veçantë”*. Për dallim nga Ligji mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89), ligji aktual e ka përcaktuar në normë fikse prej 8% kamatëvonesën vjetore. Nga kjo normë fikse prej 8% janë përjashtuar situata e kamatëvonesës së kontraktuar (rasti kur kamatëvonesa është kontraktuar por nuk është caktuar niveli i kamatës dhe rasti kur është kontraktuar kamatëvonesa dhe është caktuar niveli i kamatëvonesës), e paraparë me dispozitën e nenit 385 paragraf 2, të LMD-së.

Arsyetimi për pikën VII (shtatë) të mendimit juridik—Me dispozitën e nenit 383 të Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazet Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012, është përcaktuar përjashtimi nga dispozita e nenit 382 paragrafi 2, lidhur me lartësinë e kamatëvonesës sepse palëve kontraktuese u është dhënë mundësia ligjore që përveç se të kontraktojnë kamatën për detyrimet që rrjedhin nga marrëdhënia kontraktuale, kanë të drejtë të përcaktojnë edhe lartësinë e kamatës. Duke qenë se bëhet fjalë për marrëdhënie juridike civile të karakterit relativ, është në diskrecionin e palëve kontraktuese që me vullnetin e tyre të lirë të shprehur të përcaktojnë edhe shkallën/lartësinë e kamatëvonesës, e cila mund të jetë më e ulët ose

më e lartë se kamatëvonesa ligjore prej 8%. Pra, nëse palët dakordohen për lartësinë/shkallën e kamatëvonesës, atëherë vlen norma e kontraktuar dhe përjashtohet norma ligjore.

Arsyetimi për pikën VIII (tetë) të mendimit juridik -Me dispozitën e nenit 385 paragraf 2, të Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazet Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012, është rregulluar situata ligjore kur palët kontraktuese përveç të tjerash kanë përcaktuar që debitori duhet të paguaj edhe kamatëvonesën, por nuk kanë përcaktuar shkallën/lartësinë e kamatëvonesës. Në këto raste shkalla vjetore e kamatëvonesës do të jetë 6%. Është e rëndësishme të theksohet se kamatëvonesa vjetore prej 6%, fillon që të rrjedh për pagesë në kohën e njëjtë me arritjen për pagesë të kryegjësë (shumës kryesore). Fillimi i rrjedhës së kamatës nga arritja për pagesë e kryegjësë është logjike për shkak se në këtë rast kemi të bëjmë me kamatën e kontraktuar, e për të cilën vetëm lartësia/shkalla e normës vjetore zbatohet sipas ligjit duke qenë se palët me marrëveshjen e tyre e kanë përcaktuar detyrimin e pagesës së kamatës, por nuk e kanë përcaktuar shkallën/lartësinë.

Në praktikën gjyqësore duhet të bëhen dallimet nga situata e kamatëvonesës vjetore në lartësi prej 8%, e cila aplikohet për të gjitha rastet kur debitori ka rënë në vonesë për detyrimet që nuk është kontraktuar kamata, me situatën kur është kontraktuar kamata, por nuk është kontraktuar lartësia e kamatës, e për të cilën aplikohet norma e interesit vjetorë prej 6%, si dhe situatës kur kamatëvonesa është kontraktuar në normë fikse, dhe për të cilën vlen marrëveshja kontraktuale.

Nga analiza e dispozitave të referuara për kamatëvonesën dhe kamatëvonesën e kontraktuar, rezulton se ligjdhënësi u ka dhënë hapësirë të nevojshme palëve të përfshira në kontratë që vullneti i tyre të jetë përcaktues për efektet e marrëdhënies kontraktuale për sa i përket kamatës, por duke qenë njëkohësisht i kujdesshëm që të rregullojë situatat kur palët me vullnetin e tyre nuk kanë përcaktuar se si do të veprohet në rast vonese.

Arsyetimi për pikën IX (nëntë) të mendimit juridik-Në praktikën gjyqësore paraqiten raste të shpeshta të kreditorëve për rimbursim të dëmit të cilët kanë përmbushur detyrimet paraprakisht ndaj palëve të treta, e të cilat kryesisht ndërlidhen me rastet e siguruara nga kompanitë e sigurimeve vendore dhe kompanitë e huaja. Për këtë lloj të kërkesave në praktikën e gjykatave është vërejtur interpretim dhe zbatim i dispozitave ligjore në disa forma sa i përket shkallës/lartësisë së kamatëvonesës për rastet e kërkesave për rimbursim. Kjo ka ndodhur për shkak se kreditorët me rastin e paraqitjes së kërkesave për rimbursim të dëmit duke i'u referuar nenit 26 të Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, kanë kërkuar që rimbursimi i kërkesës të bëhet me normë vjetore prej 12%, mirëpo Gjykata Supreme e Kosovës në Seancën e Përgjithshme të saj përmes këtij mendimi juridik ka vlerësuar se nuk mund të aplikohet norma/kamatëvonesa vjetore prej 12% në të gjitha rastet. Kjo për shkak se kërkesat e kreditorëve për rimbursim të dëmit kryesisht u referohen situatave për marrëdhëniet juridiko-civile

(jokontraktuale për kreditorin dhe debitorin), prandaj, në një rast të tillë sipas vlerësimit të Gjykatës Supreme të Kosovës, kamatëvonesa vjetore duhet të paguhet sipas pikës IV (*katër*) dhe VI (*gjashtë*) të këtij mendimi juridik. Kjo nënkupton se në rast se kreditori ka përmbushur detyrimin ndaj palës së tretë, para datës 20.12.2012, norma e interesit do të zbatohet si për mjetet e deponuara në bankë mbi një vit pa destinim të caktuar, ndërsa në rast se kreditori ka përmbushur detyrimin ndaj palës së tretë pas datës 19.12.2012, atëherë shkalla/lartësia e kamatëvonesës do të zbatohet në shkallë prej 8%.

Përveç të cekurave Gjykata Supreme vlerëson se shkalla/lartësia e kamatëvonesës vjetore prej 12%, nuk mund të zbatohet edhe për shkak të faktit se sipas dispozitave të Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, interesi vjetor prej 12%, vjen në shprehje për shkak të neglizhencës së kompanive të sigurimeve (*të cilat pastaj paraqiten si kreditor regresues*), sepse sikur kreditorët regresues t'i kishin trajtuar konform përgjegjësiive ligjore kërkesat e palëve të treta, ndaj tyre nuk do të mund të zbatohesh shkalla/lartësia e kamatëvonesës prej 12%, në vendimet e gjykatës, por do të zbatohesh shkalla/lartësia si për mjetet e deponuara mbi një vit pa destinim të caktuar, apo shkalla/lartësia prej 8%, varësisht se cili ligj ka qenë në fuqi në kohën e lindjes së marrëdhënies së detyrimit.

Arsyetimi për pikën X (dhjetë) të mendimit juridik-Lidhur me kërkesat e kreditorëve për rimbursimin e dëmit sa i përket momentit/periudhës së rrjedhjes së kamatëvonesës në praktikën gjyqësore janë paraqitur situata të ndryshme të veprimit nga ana e gjykatave. Në këtë kontekst në praktikë gjyqësore janë paraqitur rastet kur gjykatat si moment të rrjedhjes së kamatës për pagesën e kërkesës regresuese e kanë marrë ditën e ekzekutimit të detyrimit nga ana e kreditorit tek pala e tretë, pastaj është paraqit situata kur gjykata si moment të rrjedhës së kamatës e ka marrë ditën e parashtrimit të kërkesës së kreditorit tek debitori për rimbursim, apo ditën e parashtrimit të padisë së kreditorit në gjykatë pa përjashtuar këtu edhe situatat kur si moment/periudhë e rrjedhës së kamatës është marrë data e marrjes së vendimit gjyqësor në gjykatën e shkallës së parë.

Gjykata Supreme e Kosovës për shkak të praktikës jo unike të krijuar nga ana e gjykatave, e ka vlerësuar si të nevojshme adresimin e kësaj çështjeje përmes mendimit juridik duke vlerësuar dhe vendosur si në pikën X (dhjetë) të këtij mendimi juridik.

Gjykata Supreme e Kosovës për këtë çështje ka vlerësuar se si moment/periudhë e rrjedhës së kamatës për kërkesat regresuese të kreditorëve duhet të merret data e parashtrimit të kërkesës së kreditorit tek debitori (*data e pranimit të kërkesës nga ana e debitorit*), apo data e parashtrimit të padisë në gjykatë për rastet kur kreditori nuk ka paraqitur paraprakisht një kërkesë të tillë tek debitori. Arsyetimi i veprimit në këtë formë me alternativë (*data e parashtrimit të kërkesës apo padisë*), arsyetohet me faktin se debitori vetëm në momentin e pranimit të kërkesës së kreditorit për rimbursim, apo pranimit të padisë, njoftohet me përmbajtjen e detyrimit për pagesën e kërkesës

regresuese të kreditorit. Vlerësohet se kjo mënyrë e veprimit është në përputhje edhe me parimet e marrëdhënieve të detyrimeve (*parimi i ndershmërisë dhe ndërgjegjshmërisë*) që nënkupton se palët në marrëdhëniet detyrimore duhet të sillen sipas këtyre parimeve, gjë që nënkupton se kreditori duhet të veprojë me urgjencë në parashtrimin e kërkesës, respektivisht parashtrimin të njoftimit për ekzistimin e detyrimit që ka debitori ndaj kreditorit në mënyrë që të ndikojë në zvogëlimin e dëmit që mund t'i shkaktohet debitorit nga sjellja e kreditorit. Thënë thjesht, një prej qëllimeve në rastin e interpretimit në këtë mënyrë është që të nxitet komunikimi pa vonesa i kreditorit me debitorin, dhe të nxitet sjellje sipas parimeve të ndershmërisë dhe ndërgjegjshmërisë.

Arsyetimi për pikën XI (njëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Sipas legjislacionit në fuqi, përveç sigurimit të detyrueshëm nga auto përgjegjësia, ekziston edhe alternativa e sigurimit vullnetar për rastin e siguruar pa marrë parasysh llojin e dëmit material apo jo material.

Është e rëndësishme të theksohet se tek sigurimi vullnetar pa marrë parasysh llojin e sigurimit (*Kasko, Shëndetësore, Aksidentet personale, etj.*) palët (*siguruesi dhe i siguruari*), përveç të tjerash kanë mundësi ligjore që të përcaktojnë edhe shkallën/lartësinë e kamatëvonesës, mirëpo në rast se palët nuk kanë përcaktuar me klauzolë në sigurim shkallën/lartësinë e kamatëvonesës, atëherë vlejné dispozitat ligjore për kamatëvonesën. Kjo nënkupton se për këto raste shkalla/lartësia e kamatëvonesës caktohet sipas pikës IV (katër) dhe VI (gjashtë) të këtij mendimi juridik, që nënkupton se në rast se rasti i siguruar ka ndodhur para datës 20.12.2012, do të zbatohet Ligji mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr.29/78, 39/85, 57/89), ndërsa në rast se rasti i siguruar ka ndodh pas datës 13.12.2012, do të zbatohet Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, nr.04/L-077, Gazet Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.19/19, datë 19.06.2012. Shkalla/lartësia e kamatëvonesës për rastet e siguruara që kanë ndodhur para datës 20.12.2012, zbatohet si për mjetet e deponuara në bankë mbi një vit pa destinim të caktuar, dhe për këtë qëllim vlen arsyetimi i pikës IV (katër) të këtij mendimi, ndërsa në rast se rasti i siguruar ka ndodhur pas datës 19.12.2020, do të zbatohet shkalla/lartësia e kamatëvonesës vjetore prej 8%, dhe për këtë qëllim vlen arsyetimi i pikës VI (gjashtë) të këtij mendimi.

Arsyetimi për pikën XII (dymbëdhjetë) të mendimit juridik-Me Ligjin për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, dispozita e nenit 26, paragrafi 4, është përcaktuar se kompanitë e sigurimeve janë të detyruara që kreditorëve (*palëve të treta*) t'u paguajnë kamatën në lartësi prej 12% të interesit vjetor, kur plotësohen kushtet ligjore me këtë ligj, dhe atë në rast të mosrespektimit të afateve ligjor për trajtimin e kërkesave të palëve të treta (*neni 26 paragrafi 1 dhe 2 i këtij ligji*), dhe në rast të mos përmbushjes së detyrimit (neni 26 paragrafi 4) nga ana e siguruesve përgjegjës për çdo ditë vonesë deri në shlyerjen e detyrimit nga siguruesi përgjegjës, duke filluar nga data e paraqitjes së kërkesës për dëmshpërblim.

Me dispozitat e nenit 26 të Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, janë rregulluar dy çështje dhe atë: lartësia e interesit vjetor prej 12% në rast të mos respektimit të afateve dhe mos përmbushjes së detyrimit, si dhe momenti/periudha prej kur fillon të rrjedh kamata e që është dita e parashtrimit të kërkesës për dëmshpërblim e deri në pagesën e plotë. Mos respektimi i afateve në këtë rast nënkupton kur nuk trajtohet kërkesa e palëve të treta për dëme në persona në afat prej 60 ditësh, dhe kur nuk trajtohet kërkesa e palëve të treta për dëme në pasuri në afat prej 15 ditësh.

Ligji për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, e ka përcaktuar në mënyrë të qartë së trajtimi i kërkesës nënkupton njoftimin me shkrim për palën e dëmtuar lidhur me ofertën për dëmshpërblim me shpjegime përkatëse, apo vendimin dhe arsyet ligjore të refuzimit të kërkesës për dëmshpërblim, kur janë kontestuese përgjegjësia dhe lartësia e dëmshpërblimit.

Përveç këtyre është rregulluar edhe situata kur është e nevojshme plotësimi i kërkesës me dokumentet e nevojshme për dëmshpërblim dhe afate brenda të cilave duhet të plotësohet kërkesa (neni 26 paragrafi 2, i Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011).

Mos përmbushja e detyrimit nënkupton rastin kur në pamundësi të përcaktimit të dëmit, respektivisht trajtimit të dëmshpërblimit në tërësi, siguroesi përgjegjës është i detyruar t'i paguaj palës së dëmtuar pjesën jo kontestuese të dëmit në formë paradhënie, brenda afatit prej 60 ditësh, për dëmet në persona, dhe brenda afatit prej 15 ditësh për dëmet në pasuri.

Ne kontekstin e arsyeve të paraqitura më sipër rezulton se lartësia prej 12% të interesit vjetor do të llogaritet në rastet kur gjykata vlerëson se siguroesi përgjegjës nuk ka respektuar afatet në pajtim me nenin 26 paragrafi 1 dhe 2 të Ligjit për Sigurimin e Detyrueshëm nga Auto Përgjegjësia, nr.04/L-018, i shpallur në Gazetën Zyrtare nr.4, me datën 14 korrik 2011, i cili ka hyrë në fuqi me datën 30 korrik 2011, apo nuk ka përmbushur detyrimin në pajtim me nenin 26, paragrafin 4 për pjesën jo kontestuese të dëmit në formë të paradhënies brenda afatit prej 60 ditësh për dëmet në persona, dhe brenda afatit prej 15 ditësh për dëmet në pasuri. Në çdo rast kur gjykata e gjen të bazuar kërkesën për pagesën e interesit vjetor prej 12%, si periudhë të rrjedhës së kamatës duhet ta marrë datën e paraqitjes së kërkesës për dëmshpërblim.

Arsyetimi për pikën XIII (trembëdhjetë) të mendimit juridik-Banka Qendrore e Kosovës (BQK) si institucion qendror financiar në Republikën e Kosovës, është mbikëqyrëse dhe rregullatore për institucionet financiare kredi-dhënëse, e cila me aktet nënligjore përcakton çështje nga fushë-veprimtaria e këtyre institucioneve. Në këtë kontekst BQK-ja, ka miratuar rregulloren për kamatëvonesën e instrumenteve kreditore në të cilën ka përcaktuar se për pagesat në vonesë të debitorëve ndaj kreditorëve-institucioneve financiare kredi-dhënëse, kamatëvonesa do të llogaritet në procedurën e përcaktuar me akte nënligjore nga BQK, e sipas normës/lartësisë së përcaktuar

me kushtet dhe afatet e marrëveshjes përkatëse të instrumentit kreditor, ndaj institucionit financiar përkatës.

Pika 13 e këtij mendimi juridik nuk synon të ndërhyjë në aktivitetet e rregullativës së BQK-së, ndaj institucioneve financiare kredi-dhënëse, por sqaron për gjykatat se në rast kontesti nga marrëdhëniet e tilla kontraktuale kamatëvonesa do të llogaritet në procedurën e përcaktuar me aktet nënligjore të BQK-së, dhe marrëveshjes përkatëse me kontratë.

Arsyetimi për pikën XIV (katërmbëdhjetë) të mendimit juridik-Qëndrimi i Gjykatës Supreme i shprehur në pikën XIV (katërmbëdhjetë) të këtij mendimi juridik është i ndërlidhur me dispozitën e nenit 70 të LMD-së, me të cilën përcaktohet se: *“Detyrimi i shpërblimit të dëmit konsiderohet se ka arritur, për pagesë që nga momenti i shkaktimit të dëmit”*, dhe rrjedhimisht i lidhur me disponibilitetin e palës së dëmtuar e cila e zgjedhë momentin se kur do të parashtojë kërkesë për kompensimin e dëmit.

Duke qenë se kamata është kërkesë akcesore kjo nënkupton se është e ndërlidhur me kërkesën kryesore, prandaj, duke iu referuar dispozitës së cituar dhe standardit që kanë të bëjnë me disponibilitetin e palës së dëmtuar për të parashtruar kërkesë për kompensimin e dëmit, apo për të filluar procedurën gjyqësore, Gjykata Supreme e Kosovës, pas analizës së tërësishme të dispozitave ligjore për çështjen e kamatës dhe vlerësimit të praktikës gjyqësore përmes këtij mendimi juridik ka vendosur si në pikën XIV (katërmbëdhjetë) për sa i përket kohës se kur fillon të rrjedh kamata për dëmin material.

Sipas vlerësimit të Gjykatës Supreme, kamata për dëmin material fillon të rrjedhë nga momenti i parashtrimit të kërkesës për kompensimin e dëmit, dhe në rast të mos parashtrimit të kërkesës në procedurë jashtëgjyqësore, atëherë si moment i fillimit të rrjedhës së kamatës është data e parashtrimit të padisë. Kjo arsyetohet me faktin se është në diskrecionin e palës së dëmtuar që të zgjedhë momentin se kur do të parashtojë kërkesë për kompensim të dëmit në procedurë jashtëgjyqësore apo padi në gjykatë. Ndërlidhja e rrjedhës së kamatës nga momenti i parashtrimit të kërkesës në procedurë jashtëgjyqësore apo parashtrimin të padisë në gjykatë e eviton rritjen e vëllimit të dëmit të cilën duhet ta paguajë debitori për shkak të veprimit të kreditorit. Kjo për shkak se në disa raste në qoftë se rrjedha e kamatës nuk do të ndërlidhej me parashtrimin e kërkesës në procedurë jashtëgjyqësore, apo me parashtrimin e padisë, do t'i jepte mundësi kreditorit që ta rrit vëllimin e kërkesës kompensuese duke e parashtruar të njëjtën në limitet e parashkrimit të kërkesës. P.sh, në rast se një kërkesë do të parashkruhej brenda afatit prej 3 vitesh, kreditori do të mund ta parashtronte të njëjtën pak kohë para se të parashkruhej kërkesa, dhe në këtë mënyrë do të ndikonte që të akumulohet interesi vjetor në dëmin e debitorit.

Ky mendim juridik, i Gjykatës Supreme, për sa i përket fillimit të rrjedhës së kamatës për dëmin material përveç se synon që të unifikojë praktikën e gjykatave të nivelit më të ulët, është edhe qëndrim edhe sa i përket praktikës edhe të vetë Gjykatës Supreme, e cila mund të konsiderohet se

ndryshon nga praktika e deritanishme. Faktorët që kanë ndikuar në ndryshimin e kësaj praktike, janë të ndërlidhur drejtpërdrejtë me qëllimin e dispozitave ligjore për kompensimin e dëmit material nga neni 169 të LMD-së, e që i referohen rivendosjes së gjendjes së mëparshme dhe shpërblimit të plotë. Në praktikën e deritanishme për dëmin material merrej për bazë rivendosja e gjendjes së mëparshme sipas momentit të nxjerrjes së ekspertizës në gjykatë, e cila merrte për bazë çmimet e tregut në kohën e hartimit të ekspertizës dhe nga ky moment fillonte të rridhte kamatëvonesa.

Duke marrë parasysh kohën e gjatë që kalonte prej shkaktimit të dëmit e deri në momentin e nxjerrjes së ekspertizës, zakonisht çmimet e tregut për dëmin material lëviznin në dëm të palës së dëmtuar e cila njëkohësisht dëmtohej për shkak të mos shfrytëzimit të sendit, prandaj, Gjykata Supreme e Kosovës, ka vlerësuar se kamatëvonesa për këtë situatë duhet të rrjedhë nga momenti i parashtrimit të kërkesës për kompensim në procedurë jashtëgjyqësore, apo parashtrimit të padisë në gjykatë. Mos shfrytëzimi i sendit përveç të tjerash e justifikon rrjedhën e kamatëvonesës, dhe nuk mund të ndërlidhet në mënyrë klasike me fitimin e munguar për të cilën kërkesë kreditori mund të parashtrrojë padi dhe t'a provojë në gjykatë një kërkesë të tillë.

Me pikën 14 të këtij mendimi juridik ka një përjashtim për sa i përket momentit të rrjedhës së kamatës e që i referohet situatës kur pala e dëmtuar e ka mënjeluar vetë dëmin para se të jepet vendimi i gjykatës, e që nënkupton se kamatëvonesa fillon nga dita e mënjanimin të dëmit, përkatësisht nga dita që janë bërë shpenzimet për mënjanimin e dëmit.

Në këtë rast pala e dëmtuar duhet ta provojë në gjykatë se ka mënjeluar vetë dëmin dhe kohën kur e ka mënjeluar dëmin, respektivisht kur janë shkaktuar shpenzimet për mënjanimin e dëmit.

Arsyetimi për pikën XV (pesëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Për sa i përket rrjedhës së kamatës për dëmin jo material Gjykata Supreme përmes këtij mendimi juridik në pikën XV (pesëmbëdhjetë) e konfirmon praktikën e kësaj gjykate të krijuar deri tani e cila është unike për Gjykatën Supreme, e që nënkupton se momenti i fillimit të rrjedhës së kamatës për dëmin jo material është dita e nxjerrjes së vendimit gjyqësor në gjykatën e shkallës së parë.

Kjo nënkupton se dëmi jo material për sa i përket vëllimit caktohet sipas masave dhe kriterëve që merren në konsideratë për caktimin e lartësisë së kompensimit në ditën e nxjerrjes së aktgjykimit. Praktikisht mund të thuhet se masat dhe kriteret për caktimin e lartësisë së kompensimit për dëmin jo material me kalimin e kohës evulojnë, dhe praktikisht për situatën e njëjtë mund të diktojnë kompensim me vëllim të ndryshëm në qoftë se do të merrej p.sh, për bazë dita e shkaktimit të dëmit, dita e parashtrimit të padisë, apo dita e nxjerrjes së aktgjykimit.

Në këtë kontekst si rrethanë për përcaktimin e lartësisë së kompensimit për dëmin jo material duhet të merret edhe kohëzgjatja nga shkaktimi i dëmit e deri tek vendosja, gjë që justifikon fillimin e rrjedhës së kamatës nga momenti i nxjerrjes së vendimit gjyqësor në gjykatën e shkallës së parë.

Përveç të tjerave deri tek caktimi i kompensimit për dëmin jo material në shumicën e rasteve është e kuptueshme që duhet të kalojë një periudhë e caktuar nga momenti i shkaktimit të dëmit e deri

tek momenti kur mund të konstatohen në mënyrë objektive pasojat e dëmit, prandaj, momenti i nxjerrjes së aktgjykimit është edhe moment i konfirmimit se një lëndim trupor apo formë tjetër e cenimit të personalitetit që në parim nuk përbën një çështje tipike civile valorizohet në një shumë konkrete si satisfaksion dhe rrjedhimisht shërben si moment kur dihet vlera e dëmit.

Arsyetimi për pikën XVI (gjashtëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Mendimi juridik në pikën XVI (gjashtëmbëdhjetë) është përjashtim nga pika 14 (katërmëdhjetë) dhe 15 (pesëmbëdhjetë) e këtij mendimi juridik, për shkak se i referohet situatës kur palët kontraktuese me vullnetin e tyre të lirë dhe të shprehur kanë përcaktuar një moment të caktuar prej kur fillon të rrjedhë kamatëvonesa në rast të vonesës së debitorit për ndonjë detyrim të caktuar. Në marrëdhëniet detyimore vullneti i palëve është përcaktues për efektet që do të krijojë marrëdhënia përkatëse juridike pa përjashtuar këtu edhe çështjen e kamatës, prandaj, në çdo rast kur çështja e kamatës për sa i përket momentit të rrjedhjes së saj është e kontraktuar me kontratë nënkupton se përjashtohet zbatimi i dispozitës ligjore që e rregullon çështjen e njëjtë.

Arsyetimi për pikën XVII (shtatëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Mendimi juridik si në pikën XVII (shtatëmbëdhjetë) është përjashtim nga pika 14 (katërmëdhjetë) dhe 15 (pesëmbëdhjetë), për shkak se i referohet kërkesës për pagesën e pagave dhe kërkesave të tjera nga marrëdhënia e punës, e që nënkupton se kamata fillon të rrjedhë nga dita e arritjes për secilën kërkesë veç e veç, pavarësisht nga data kur kërkohet mbrojtja gjyqësore, bëhet vlerësimi me ekspertizë apo nxjerrët vendimi i gjykatës së shkallës së parë.

Kjo mënyrë e vlerësimit të kamatës për secilën kërkesë (pagë) vlen për të gjitha rastet, përveç kur kërkesa është e parashkruar. Arsyetimi për fillimin e kamatës sipas së cilës kërkesë (pagë) arsyetohet me vetë natyrën e kërkesës, e cila është periodike (parimisht mujore), dhe arrin për pagesë veç e veç. Përveç se këto kërkesa arrijnë për pagesa veç e veç, për të njëjtat edhe afati i parashkrimit fillon të rrjedhë për secilën veç e veç. Kërkesa për paga ka edhe një përjashtim tjetër sepse mund të gjykohet edhe për të ardhmen, por nuk mund të ekzekutohet pa arritur, prandaj, në kuptim të arsyeve të theksuara vlerësohet se mendimi juridik është në përputhje me dispozitat ligjore, por edhe me praktikën gjyqësore për këtë çështje. Gjykata Supreme thekson se është e rëndësishme që në çështjet e tilla kontestuese gjykatat të jenë të kujdesshme me rastin e vlerësimit të kërkesave të arritshme për pagesë, dhe të evitojnë mundësinë e zbatimit të kamatës mbi kamatë. Vlerësimi i kamatës për çdo kërkesë veç e veç mund të jetë edhe kompleks (si detyrë e ekspertit), prandaj, moskujdesi me rastin e vlerësimit mund ta përfshijë çështjen në zbatimin e kamatës mbi kamatë.

Arsyetimi për pikën XVIII (tetëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Mendimi juridik në pikën XVII (tetëmbëdhjetë) për çështjen lidhur me alimentacion, mbajtjen financiare (*ushqimin*), shpërblimin e dëmit për ushqimin e humbur dhe fitimin e humbur, po ashtu përbën përjashtim. Është përjashtim nga pika 14 (katërmëdhjetë) dhe 15 (pesëmbëdhjetë) e këtij mendimi sepse

natyra e kërkesave është periodike (parimisht mujore), të cilat arrijnë për pagesë veç e veç e për të cilat po ashtu fillon të rrjedhë kamata veç e veç nga momenti i arritjes për secilën kërkesë. Arsyetimi në pikën XVII (shtatëmbëdhjetë) vlen edhe për pikën XVIII (tetëmbëdhjetë) të këtij mendimi juridik.

Arsyetimi për pikën XIX (nëntëmbëdhjetë) të mendimit juridik-Mendimi juridik në pikën XIX (nëntëmbëdhjetë) për çështjen e masave pasurore për mbrojtjen nga dhuna në familje po ashtu përbën përjashtim nga pika 14 (katërmëdhjetë) dhe 15 (pesëmbëdhjetë) e këtij mendimi sepse i referohet kryesisht kërkesave periodike si qiraja, alimentacioni apo mbajtja financiare, të cilat arrijnë për pagesë veç e veç e për të cilat po ashtu fillon të rrjedhë kamata veç e veç nga momenti i arritjes për secilën kërkesë.

Arsyetimi në pikën XVII (shtatëmbëdhjetë) vlen edhe për pikën XIX (nëntëmbëdhjetë) të këtij mendimi juridik, me një përjashtim se në rastin e kërkesave pasurore nga mbrojtja në rastet e dhunës në familje, kërkesat nuk kanë ekzistuar më pare, por lindin nga momenti i kryerjes së aktit të dhunës, ndërsa ekzekutohen nga momenti i caktimit me vendimin e gjykatës.

Arsyetimi për pikën XX (njëzet) të mendimit juridik-Në pikën XX (njëzet) të këtij mendimi juridik rikonfirmohet se në praktikën gjyqësore duhet të përjashtohet çdo mundësi e zbatimit të kamatës mbi kamatë. Kjo nënkupton se në kamatën e kontraktuar e cila ka arritur për pagesë por nuk është paguar nuk rrjedhë kamatëvonesa, përveç nëse është paraparë ndryshe me ligj.

Palët kontraktuese nuk janë të penguar që me kontratë të përcaktojnë se shkalla e kamatës do të jetë më e lartë në rast se debitori nuk i paguan kamatat e rrjedha për pagesë në kohën e duhur. Përveç të tjerash duhet theksuar se për detyrimet në të holla në rast të vonesës së debitorit për pagesën e kamatave sipas rrjedhës së paraparë mund të kontraktohet kamatë më e lartë, por nuk mund të kontraktohen dënime kontraktuale të cilat me dispozitat e Ligjit mbi Marrëdhëniet e Detyrimeve vlejnë për vonesat e debitorit në përmbushjen e detyrimeve jo në të holla.

Sipas dispozitave ligjore nga neni 379, paragrafi 4 të LMD-së, lejohet që në shumën e papaguar të kamatës të kërkohet kamatëvonesa vetëm nga dita kur gjykatës i është paraqitur kërkesë për pagimin e saj. Kjo nënkupton se shuma e papaguar e kamatës është shndërruar në borxh kryesor mbi të cilën mund të aplikohet kamatëvonesa pas parashtrimit të kërkesës në gjykatë.

Arsyetimi për pikën XXI (njëzete e një) të mendimit juridik-Mendimi juridik në pikën 21 i referohet supozimit të kontratës me fajde e cila mund të kualifikohet si e tillë për shkak të lartësisë së kamatës së kontraktuar.

Me dispozitën e nenit 381 të LMD-së, është rregulluar çështja e supozimit të kontratës me fajde për shkak të lartësisë së kamatës dhe që nënkupton situatën kur niveli i kamatëvonesës së

kontraktuar është për 50%, më i lartë se niveli i kamatëvonesës. Praktikisht kjo nënkupton se lartësia e kamatëvonesës sipas dispozitës së nenit 382 paragrafi 2 të LMD-së, është 8%, ndërsa kur kamatëvonesa është për 50% më e lartë arrin në niveli prej 12%, ashtu që në rastin kur kamatëvonesa e kontraktuar është mbi 12%, futet në zonën e supozimit të kontratës me fajde.

Është e rëndësishme të theksohet se kamata e kontraktuar mbi 12%, në mënyrë automatike nuk nënkupton supozim të kontratës me fajde sepse nëse kreditori e provon para gjykatës se me rastin e kontraktimit të kamatëvonesës nuk e ka shfrytëzuar gjendjen e pavolitshme të debitorit, vështirësinë e situatës së tij financiare, pamaturinë apo varësinë e krijuar prej saj, ose që përfitimet e rezervuara për kreditorin ose personin e tretë nuk janë në shpërpjesëtim me atë që kreditori ka ofruar, ose ka ndërmarrë të ofrojë, ose të bëjë një kontratë të tillë, nuk supozohet si kontratë me fajde.

Në procedurë gjyqësore është e thjeshtë të kalkulohet niveli i kamatëvonesës së kontraktuar mbi 50% më e lartë se niveli i kamatëvonesës, mirëpo është mjaftë sfiduese që gjykata të vlerësojë rrethana të tjera që kanë të bëjnë me gjendjen e pavolitshme të debitorit etj, për të vlerësuar nëse çështja kualifikohet si kontratë me fajde. Në këtë kontekst sugjerohet që gjykata në mënyrë objektive t'i shqyrtojë dhe vlerësojë pretendimet e palëve ndërgjyqësore dhe me mjetet e përshtatshme provuese të konstatojë rrethanat nëse kontrata supozohet me fajde apo jo.

Arsyetimi për pikën XXII (njëzet e dy) të mendimit juridik-Mendimi juridik i Gjykatës Supreme për kamatën nuk përfshin kamatëvonesa në transaksionet tregtare, e rregulluar me Ligjin nr.05/L-100 për Kamatë-Vonesat në Transaksionet Tregtare, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, nr.38/21 Nëntor 2016, dhe kamatëvonesa për shpronësimin e pronës së paluajtshme, e rregulluar me Ligjin Nr.03/L-139, për Shpronësimin e Pronës së Paluajtshme, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr.52/08 Maj 2009.

(Mendim juridik i miratuar në seancën e përgjithshme të Gjykatës Supreme, i mbajtur më 01.12.2020.)